

Polak Mały

Miesięcznik
nr 9–10 (99–100)
wrzesień – październik 2020

Jesień

Witajcie! Jeszcze niedawno wspominaliśmy czas wakacji, czas letni. Wierzę, że przeżyte przygody pozostaną miłym wspomnieniem. Ale za oknem już mamy kolejną porę roku – jesień.

Pani Jesień

Przeszedł sobie dawno śliczny, złoty wrzesień...
Teraz nam październik
Dała pani jesień...
Słonko takie śpiące,
coraz później wstaje,
Ptaszki odlatują,
hen, w dalekie kraje.
W cieniu, pod drzewami
cicho śpią kasztany,
każdy błyszczący pięknie,
niby malowany.
Lecą liście z drzewa
różnokolorowe,
te są żółto-żółte,
a tamte – brązowe.
Jeszcze niby ciepło,
słonko świeci, grzeje...
aż tu nagle skądęjs
wichrzysko zawieje.
Chmur wielkich deszczowych
nazbiera, napędzi...
tak się pan listopad
nauwija wszędzie.

Zofia Dąbrowska

Mądrość ludowa...

Wrzesień rozpoczyna jesień.

Wrzesień jest pierwszym miesiącem kalendarzowej jesieni. Jest to czas, kiedy Słońce świeci, ale promienie już nie mają takiej siły i nie grzeją nas tak jak latem. Dni są coraz krótsze, zmierzch zapada szybciej. Coraz krótsze dni są jeszcze piękne i jasne, ale poranki i wieczory – coraz chłodniejsze. W ten sposób odbywa się zmiana pór roku. Ludzie rozumieją – nadchodzi jesień. A jak ta zmiana odbywa się w przyrodzie?

Mądrość ludowa...

We wrześniu, gdy tłuste ptaki, mróz w zimie nie lada jaki.

Coraz wcześniejsze zachody słońca i coraz krótsze dni dają znać wielu ptakom, że zbliża się czas odlotu na zimowisko. Już w sierpniu opuściły nas słowiki, wilgi, kukułki. We wrześniu jaskółki i bociany są w drodze do ciepłych krajów, gdzie znajdują odpowiedni dla siebie pokarm. Powrócą do nas dopiero wiosną, kiedy pod dostatkiem będzie ptasiego pożywienia: komarów, muszek, motyli, dżdżownic czy ślimaków. Ale już wkrótce, na czas zimy, przylecą do nas z dalekiej północy czeczotki, gile, jemioluszki oraz północni krewniacy naszych wron, gawronów i kawek. Dla nich nasze ziemie są ciepłym miejscem.

Tu, w naszych lasach, wśród naszych nawet zaśnieżonych pól, znajdują schronienie przed silnymi mrozami, jakie panują w ich krajach ojczyńskich. Na naszych ziemiach znajdują też dla siebie smakołyki: nasiona jodły, sosny, brzozy, jemiolo, ostów i innych roślin.

Gil

Czeczotka

Jemioluszka

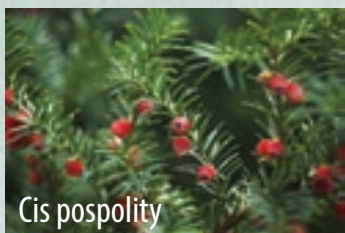
Wrzesień

Idzie wrzesień przez brzezinę.
Trzyma w ręku jarzębinę.
Włożył wrzesień swe trzewiki,
wierzbom, wrzosom dał grzebyki.
Czesze teraz wierzbom włosy.
Wierzby krzyczą wniebogłosy!
Wrzasnął wrzesień z całych sił!
Aż się tuman kurzu wzbił!
Przysiadł wrzesień na korzeniu
i odwrócił twarz w milczeniu.
O czym myślał – nie wie nikt.
Wie to tylko mały kszyc.

*Stanisława Łukasik
Helena Petkowicz*

Czy wiesz, że...

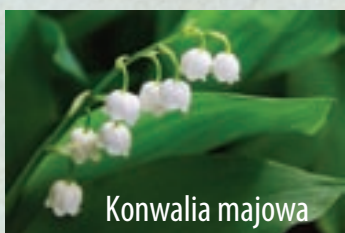

Cis pospolity

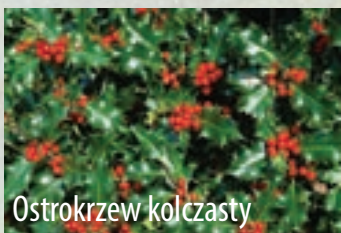

Śnieguliczka biała

Owoce wielu dziko rosnących roślin są przysmakiem zwierząt. Chociaż często wyglądają apetycznie, ludziom one nie smakują, bo są gorzkie i piekące. Niektóre bywają słodkie, ale w ich soku są trucizny, czyli substancje szkodliwe dla zdrowia ludzi. Można się nimi zatruć. Zdarza się, że zatrucie jest śmiertelne i człowiek umiera. Dlatego nie wkładaj do buzi, a nawet nie dotykaj owoców, których nie znasz, a które spotykasz w czasie spacerów przy drogach, pod płotami, a nawet w ogrodzie.

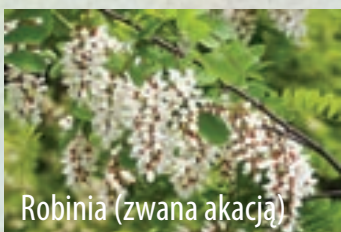
Konwalia majowa

Ostrokrzew kolczasty

Pokrzyk, wilcza jagoda

Robinia (zwana akacją)

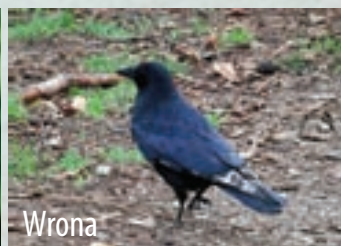
**Owoce jemioly dla ludzi są trujące.
Nie dotykaj ich!**

Ptaki

Okresowe zmiany miejsca zamieszkania ptaków zwane są migracją, a ptaki migrującymi albo wędrownymi. W odróżnieniu od ptaków wędrownych są ptaki, które prowadzą osiadły tryb życia i pozostają z nami przez cały rok. Najbardziej znanym ptakiem osiadłym jest nasz kochany wróbel.

Kruk

Wrona

Czemu, wróbelku?

Wróbelku, czemu tak skaczesz?

Czy Ty nie umiesz inaczej?

- Umiem, lecz skacę z radości,
bo dziś wybieram się do gości.
- A wczoraj czemu skakałeś?
- Z radości, że gości miałem.
- Przedwczoraj też byłeś radosny!
- Z powodu nadejścia wiosny!
- Cieszyłeś się w środku zimy!
- Bo w zimie mam imieniny!
- Jesienią skakałeś jak zając...
- Bo lubię, jak liście spadają.
- Skakałeś też lato całe!
- Bo w lecie wakacje miałem!
- Jak widać, raduje Cię wszystko...
- Bo jestem optymistą!

Marek Bartkowicz

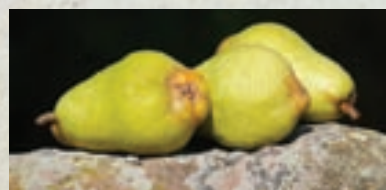
przygotowała **Babcia Kazia**

Dobrze wyrośnięte, zdrowe i smaczne owoce

Mądrość ludowa...

Najlepsza jesień tego nie zrodzi, czego wiosna nie zasiała.
Na jesieni co krok, to kęs.

Najwięcej kęsów znajdziemy w sadzie! W promieniach słońca od wczesnej wiosny, przez upalne lato dojrzewały i nabierały słodyczy śliwki, jabłka, gruszki. Każdy z nas chodził wokół drzew owocowych, zaglądając i szukając wśród liści owoców. Czy już można zrywać i kosztować? Oj! Jak nas nęciły niedojrzałe owoce! Owoce zbierane za wcześnie są drobne, zielone, twarde, cierpkie i niesmaczne.

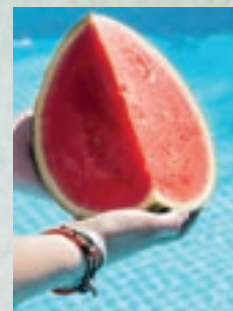

Ale kiedy pod drzewami pojawiają się pierwsze opadłe owoce... – zaczynają się zbiory! Dojrzałe

owoce delikatnie zdejmują się z drzew i ostrożnie wkładają do skrzyń. Trzeba pamiętać, że zbiór owoców wymaga wielkiej wprawy – trzeba chronić owoce przed okaleczeniem i odgnieceniem. Uszkodzone szybko psują się i nie wytrzymują

długiego leżenia. A my przecież chcemy jeść owoce przez cały czas zimowy aż do następnych zbiorów.

Zebrane dobrze wyrośnięte, zdrowe i smaczne owoce przechowuje się w specjalnych chłodniach, gdzie leżakują i zachowują świeżość. Owoce, zwane spadami, drobne, uszkodzone albo zbyt dojrzałe wysyła się do przetworni. Tam przerabia się je na powidła, dżemy, marmolady.

Przetwory

O! Moje konfitury! O! Moje drogie dżemy!
Kochamy was szalenie i jemy, jemy, jemy...
Owoców mam dwa wory,
więc zrobię z nich... przetwory,
mam jabłek całe góry,
usmażę konfitury,
morele chętnie jem,
z moreli zrobię... dżem,
wycisnę z wiśni... sok,
wystarczy mi na rok!
O! Moje konfitury! O! Moje drogie dżemy!
Kochamy was szalenie i jemy, jemy, jemy...

Małgorzata Strzałkowska

źródło: K. Grodzka, B. Sokołowska,
Gra w kolory, podręcznik kl. 2

Październik jest miesiącem zbioru warzyw

Mądrość ludowa...

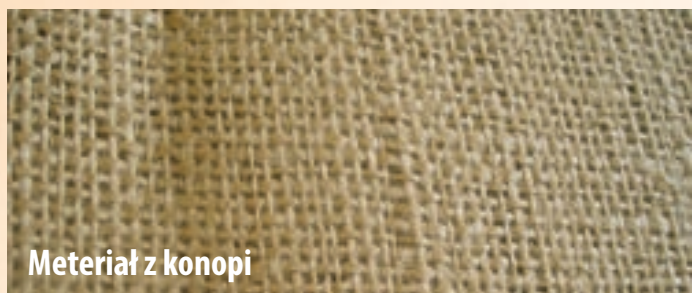
W krótkie dzionki października z pola, sadu wszystko znika. Październik chodzi po kraju i wypędza ptactwo z gaju.

Październik bywa miesiącem pogodnym, ale słońce grzeje coraz słabiej i dni są coraz chłodniejsze. Poranne przygruntowe przymrozki mogą wystąpić już na początku

Len

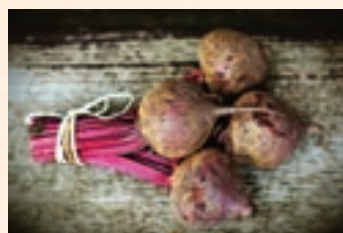
miesiąca. W końcu października bywa zimno i padają deszcze. Czasami spada pierwszy śnieg, ale przeważnie szybko się topi i jest plucha. Nazwa „październik” od niepamiętnych czasów wiąże się w kulturze i tradycji polskiej z uprawą lnu i konopi. Z tych roślin do dziś otrzymuje się włókna używane do wyrobu nici, tkanin, sznurów, powrozów, worków.

Materiał z konopi

Październik jest też miesiącem zbioru warzyw. Najpierw zbiera się marchew i buraki, bo są wrażliwe na mróz. Później sprząta się pietruszkę, seler, kapustę włoską, czerwoną i białą – one dobrze znoszą niskie temperatury. Pory, jarmuż i kapusta brukselska mogą przezimować w ogrodzie.

Naszym pokarmem są korzenie, łodygi, liście, kwiaty, owoce albo nasiona warzyw. Obejrzyjcie poniższe zdjęcia i powiedzcie, u których warzyw część jadalna znajduje się pod ziemią, a u których nad ziemią?

Zapasy na zimę

Gotujemy dziś zapasy
 Na zimowe długie czasy.
 Już w piwnicy są ziemniaki i kapusta, i buraki,
 Już w spiżarni sześć słoików
 Słodkich jabłek też bez liku.
 Są borówki, konfitury
 I prawdziwków cztery sznury,
 Bo mamusia nasza miła
 O wszystko się zatroszczyła

Ewa Szelburg-Zarembina

Jak zimują zwierzęta

Człowiek nauczył się przygotowywać do zmian w otaczającej go przyrodzie. Jesienią nasz organizm przygotowuje się do zimy i zbliżające się chłody nie są dla niego czymś strasznym. Nie tylko człowiek, ale także zwierzęta przygotowują się do spotkania z zimą.

Czy wiesz, że...

Wiosną znika odporność naszego organizmu i dlatego nawet niezbyt silny chłód odczuwamy tak mocno.

Nie tylko człowiek, lecz wszystko, co żyje, powolutku, stopniowo przygotowuje się do spotkania z zimą. Wrześniowe chłody i coraz krótsze dni były dla wiewiórek, chomików, borsuków ważnym ostrzeżeniem, że nadchodzi zima. Ostrzeżenie dotarło też do jeży, koszałek, popielic i innych małych zwierząt. Każdy z nich ma swój „wewnętrzny kalendarz” i dokładnie czuje, kiedy i jak powinno się zachować. Niedźwiedzie i borsuki na przykład obrastają na zimę grubą warstwą tłuszczu. To samo dzieje się z nietoperzami, a nawet komarami. A w ciałach zwyczajnych

czarnych mrówek, chrząszczy drzewnych, gąsienic i innych owadów pojawia się szczególna mrozoodporna substancja. Ten wewnętrzny kalendarz mówi też zwierzętom, kiedy rozpocząć poszukiwania kryjówek, kiedy zgromadzić zapasy pożywienia i kiedy zasnąć – w październiku, w listopadzie czy jeszcze później. Zwierzęta mają bardzo różne wymagania mieszkaniowe. Jedne dobrze czują się nad ziemią, a inne pod ziemią. Zamieszkują więc stopy igliwia i chrustu, dziuple drzew, ptasie gniazda, stare strychy, podziemne tunele, nory i jamy. Swoje legowiska ocieplają gałązkami, liśćmi, trawą lub mchem. W zimowych kryjówkach niektóre zwierzęta gromadzą zapasy pożywienia. Muszą im one wystarczyć aż do wiosny.

Plan

Poniedziałek

Wtorek

Śro

A vertical yellow rectangular area with horizontal brown lines, intended for writing the schedule for Monday.

A vertical yellow rectangular area with horizontal brown lines, intended for writing the schedule for Tuesday.

A vertical yellow rectangular area with horizontal brown lines, intended for writing the schedule for Wednesday.

Dziękujemy naszym nauczycielom

Uwaga! Nie przegapcie bardzo ważnego święta – Dnia Nauczyciela, inaczej Dnia Edukacji Narodowej. W Polsce i we wszystkich ośrodkach edukacyjnych, które prowadzą naukę w języku polskim poza granicami Polski, to święto jest obchodzone 14 października.

Dzień Nauczyciela upamiętnia rocznicę powstania Komisji Edukacji Narodowej, która została utworzona z inicjatywy króla Stanisława Augusta Poniatowskiego i zrealizowana przez Sejm Rozbiorowy w dniu 14 października 1773 roku. Właśnie dlatego w Polsce to święto jest obchodzone 14 października!

Co ciekawe, Światowy Dzień Nauczyciela obchodzony jest rokrocznie 5 października pod patronatem UNESCO. Dzień ten proklamowany został w 1994 roku na pamiątkę podpisania w 1966 roku „Rekomendacji w sprawie statusu nauczyciela”.

Czy wiesz, że...

Dzień Edukacji Narodowej obchodzi większość państw na świecie. Przykładowo w Albanii święto to przypada 7 marca, w Argentynie 11 września, w Czechach i na Słowacji 28 marca, w Meksyku 15 maja, w Uzbekistanie – 1 października, w Sri Lance – 6 października, w Brazylii – 15 października, w Chile – 16 października, w Australii – w ostatni piątek października, a w Laosie, Białorusi, w Kirgizji, Łotwie i Ukrainie – święto to jest obchodzone w pierwszą niedzielę października.

Kochana Pani! – zacznę zwyczajnie,
że z Tobą w szkole jest bardzo
fajnie: i w deszczu, i w słońcu,
w smutku i w radości, wspierasz
i uczysz życia w radości.
Dzisiaj za wszystko chcę Pani
podziękować i skromny bukiet
kwiatów podarować.

W tym dniu w sposób szczególny pamiętajmy o swoich nauczycielach. Oprócz skromnej laurki czy kwiatka przygotujmy kilka miłych ciepłych słów jako podziękowanie za ich ofiarną pracę w tych tak trudnych i dla nich, i dla was czasach pandemii. Niech wasze uśmiechy dodadzą nauczycielom siły i wiary, że ich codzienna mrówcza praca jest przez was doceniana.

Dzień Edukacji Narodowej nie jest w Polsce świętem państwowym, czyli nie jest dniem wolnym od pracy i nauki. Natomiast na Ukrainie dzień 14 października jest dniem wolnym. Jest to święto podwójne, a nawet potrójne. Jest to Dzień Obrońcy Ukrainy – święto ustanowione w roku 2014 jako państwowe święto wojska ukraińskiego, Dzień Kozactwa oraz święto religijne – Opieki Matki Boskiej, zwane Pokrową.

Święto Pokrowy upamiętnia objawienie Matki Bożej w 910 r., kiedy to Maryja okryła płaszczem wszystkie osoby zgromadzone na niedzielnym całonocnym czuwaniu w świątyni w Blachernach w Konstantynopolu, w której była przechowywana szata Matki Bożej.

Babcia Kazia

Zmiana czasu z letniego na zimowy

UWAGA! Zgodnie z przepisami zmiany czasu z letniego na zimowy dokonujemy w ostatni weekend października. W tym roku zmiana czasu wypada na noc z 25 na 26 października. Przesuwamy wtedy wskazówkę z godziny 3 na 2 i śpimy o godzinę dłużej. Zmiana czasu na zimowy sprawia, że wcześniej będzie zachodzić słońce, ale i wcześniej będzie wschodzić.

Zegar

Zawsze się godzina zgadza,
Chociaż ciągle w kółko chadza.
A te dwie cienkie wskazówki
To od butów są sznurówki?
I dlaczego ciągle mknie,
Zamiast tak zatrzymać się
I już od samego rana

Ciągle tylko mnie pogania?
Uciec chce mi raz po raz,
Pchając wciąż do przodu czas!
Szybko, praca! Szybko, szkoła!
Wszyscy spieszą się dokoła!
A to z dwójki na dziewiątkę,
A to z ósemki na piątkę,
A to z czwórki na siódmkę
I z powrotem na ósemkę...
I wciąż tyka... tik i tak...
Jak to robi? Właśnie... jak?
Że po tarczy spaceruje,
A sekundy nie znajduje?
I tak mknie i mknie co sił...
Już dwunasta? Będzie bił!
BIM i BOM... BIM i BOM...
Niech usłyszycy cały dom!
I tak liczy do dwunastu...
Chociaż dawno nie ma nas tu.

Krzysztof Roguski

Życzę Wam ciekawych lekcji, długich spacerów, wspaniałych przygód i kulinarnych rewelacji w kuchni. Pamiętajcie – warzyw i owoców mamy w bród, czyli pod dostatkiem.

A oto moje propozycje – przepisy na szybkie, zdrowe i kolorowe sałatki:

Sałatka warzywna

składniki:

1/2 długiego zielonego ogórka
1 duży pomidor
1/2 czerwonej papryki
1 mała czerwona cebula
kilka listków bazylii
2 łyżki oliwy z oliwek
sól
i pieprz

Sałatka owocowa

składniki:

pół arbuza średniej wielkości
sezonowe owoce np.:
borówki, maliny, banany,
śliwki,
gruszki, jabłka, jeżyny, kiwi,
winogrona, morele itp.
5 łyżek gęstego jogurtu naturalnego
2 łyżki płynnego miodu
dodatkowo: orzechy, płatki migdałowe, nasiona słonecznika

Dobrej zabawy i SMACZNEGO!

Babcia Kazia

W październiku modlimy się na różańcu

Hiacyntha i Franciszek Marto oraz Łucja Dos Santos

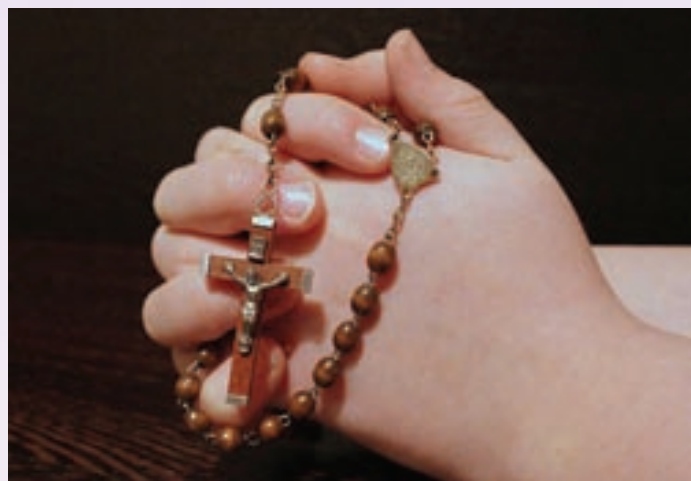
Maryjny charakter października podkreślił w 1885 roku papież Leon XIII, wzywając do codziennego – właśnie w tym miesiącu – odmawiania różańca. Do upowszechnienia modlitwy różańcowej przyczyniły się też objawienia fatimskie. 13 października 1917 roku Matka Boża ukazała się dzieciom z różańcem w dłoni. Poprosiła o przygotowanie ludzkości do zwycięstwa nad szatanem właśnie za pomocą różańca. Różaniec jest najintensywniejszą formą pobożności maryjnej, a także najbardziej uniwersalnym sposobem modlitwy w katolicyzmie.

Przypadające w dniu 7 października wspomnienie Najświętszej Maryi Panny Różańcowej to dzień szczególnie w powszechnym i polskim kalendarzu maryjnym. Październikowe nabożeństwo różańcowe odbywa się we wszystkich parafiach w Polsce.

Na różańcu

Na różańcu co dzień wszyscy się modlimy, wpatrzeni w Maryję jak dzieci z Fatimy.

Ona taka smutna, bo świat w grzechach tonie,
Prosi nas codziennie: weź różaniec w dłoń.
Prosi nas codziennie, bo wie o tym sama:

dzieci nie odmówią, kiedy prosi mama.
I Ty dołącz dzisiaj do naszej gromadki,
módl się razem z nami do Najświętszej Matki.

Na różańca ścieżkach chwyć się Jej za rękę
i powtarzaj „Zdrowaś” jak wiersz lub piosenkę.
Gdy Jezus usłyszy tej modlitwy słowa,
to zechce od zguby świat nasz uratować.

Wędrując po jesiennych polach i lasach, chodząc na spacer po pięknych jesiennych parkach – zbieramy naręczka ziół, kłosów i dekoracyjnych liści, kiście jarzębin i czarnego bzu, owoce kasztanowców i piękne zgrabne żołądziejki. Wiem, że potraficie zrobić z zebranych darów i korale dla lalek, i ludzi. A może ktoś potrafi skomponować jesienny różaniec?

Czy wiesz, że...

Idea odwoływania się przez modlitwę różańcową do wstawiennictwa Matki Bożej w potrzebach militarnych praktykowana była także w Rzeczypospolitej. Olbrzymia procesja różańcowa z biskupem Marcinem Szyszkowskim przeszła ulicami Krakowa 3 października 1621 r. w intencji wojsk polskich pod Chocimiem. I tu niesiono kopię obrazu Matki Boskiej Śnieżnej przywiezioną do Krakowa z Rzymu w 1600 r. Od tamtego czasu, na pamiątkę zwycięstwa nad Turkami pod Chocimiem, procesja różańcowa odbywała się w Krakowie co roku. Grzegorz XV (1621–1623) polecił, aby Kościół w Rzeczypospolitej obchodził rocznicę Chocimia uroczystym nabożeństwem ze śpiewem *Te Deum* (*Ciebie, Boga wystawiamy*).

Pamiętajcie, co pisała Daria (poprzedni numer Polaka Małego) – czasy mamy dziwne, no i trudne. Szkoła, za którą tak tęskniliście, od 1 września czekała na Was! Otwarte drzwi, kochani nauczyciele, znane korytarze i klasy, ale nowe zasady przebywania w kochanych murach szkolnych, inaczej spędzane przerwy i spotkania na boiskach. Jednak życiem trzeba się cieszyć zawsze i, szukając kolejnych przygód, marzyć, marzyć, marzyć...

Babcia Kazia

Z przymrużeniem oka...

Czy to się zdarzy – czy się nie zdarzy,
lubię czasami sobie pomarzyć.
...Marzę, że jutro zamiast przyrody
pójdziemy z klasą... na lody.

Zamiast fizyki (choć ją cenię)
będziemy w szkole mieć przedstawienie.
Zamiast klasówki – będzie
siatkówka
albo, na przykład,
lekcja pływania,
że wiersz mi szybko sam wejdzie
w głowę,
a... krasnoludki zrobią zadania.
Że zamiast, jak to dotychczas
bywa,
niedostateczne same obrywać,
piątki (wyłącznie) miałbym w zeszytach...

Lubię czasami sobie pomarzyć,
bo cóż bez marzeń warto jest życie?

Joanna Kulmowa

Przygody Koziółka Matołka (cd. z poprzednich numerów)

Już myślałem, że koziółek
Wreszcie się włóczęgą znuży
I osiadłszy w Koziej Wólce,
Zechce spocząć po podróży.

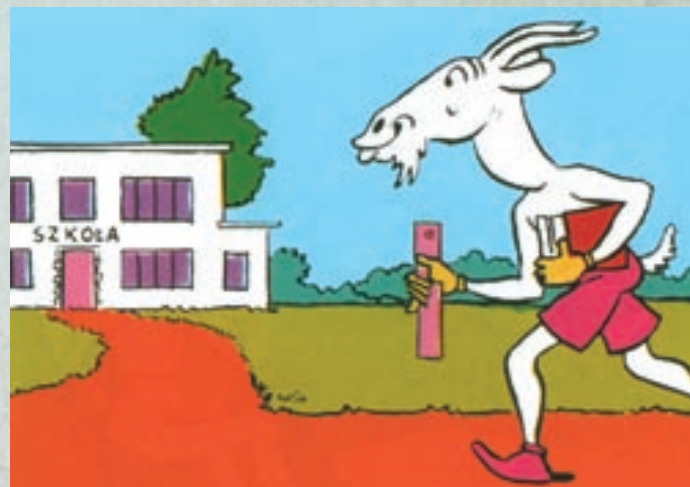
Ale gdzież tam! Z Koziej Wólki,
Ku największej mej boleści,
Doszły do mnie o koziółku
Bardzo złe i smutne wieści.

Przeto zapłakałem rzewnie,
Co raz na rok mi się zdarza,
A że mi atrament wysechł,
Lałem łzy do kałamارza.

Ach, skaranie z tym koziółkiem!
Wciąż z nim awantura nowa,

A ja muszę to spisywać,
Chociaż mi już pęka głowa.

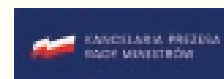

W Koziej Wólce przez rok siedział,
Pilnie chodząc tam do szkoły,
Pisał i książeczki czytał,
Bardzo grzeczny choć wesoły.

Geografię znał wybornie,
Tak, jak żadne kozie dziecię,
Co nikogo nie dziwiło,
Bo wędrował wciąż po świecie.

Kornel Makuszyński, Marian Walentynowicz

Pismo jest redagowane przez zespół „Kuriera Galicyjskiego”. Adres do korespondencji: Kurier Galicyjski – Polak Mały, Lwów 79013, skrytka pocztowa nr 1565, Львів 79013, абонентська скринька (a/c) № 1565, tel.: 0-038 (032) 2531520. Свідомство про державну реєстрацію Серія KB № 18983-7773 Р видане Державною Реєстраційною Службою України 08.06.2012 р. Świadczenie rejestracji: seria KW nr 18983-7773 R wydane przez Państwową Rejestracyjną Służbę Ukrainy 08.06.2012 r. Założyciel i wydawca Aleksandra Kostyk, засновник і видавець О. Й. Костик.

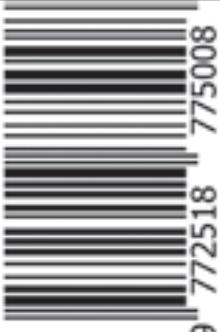
Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Projekt „Polska Platforma Medialna Ukraina” Fundacji Wolność i Demokracja.

ISSN 2518-7759

9 772518 775008

Miesięcznik Polak Mały
można zaprenumerować na pocztę na Ukrainie!!!

KOD PRENUMERATY
УКРПОШТА 68416

Cena prenumeraty pocztowej

1 miesiąc 9,00 UAH

3 miesiące 27,00 UAH

6 miesięcy 54,00 UAH

12 miesięcy 108,00 UAH

